رویش روان شناسی، سال۱۴، شماره ۱۲، شماره پیاپی ۱۱۷، اسفند ۱۴۰۴
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),14(12), 2026

پیش بینی تقلب تحصیلی براساس خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت در دانشجویان

Predicting Academic Cheating Based on Academic Self-Efficacy, Self-Control, and Dark Personality Traits in Students

بیتا درویش نژاد
کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.
بهجت انصاری زنگکانی (نویسنده مسئول)
استادیار، گروه روان‌شناسی،گروه روان‌شناسی واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران.

چکیده
هدف پژوهش حاضر پیش‌بینی تقلب تحصیلی در دانشجویان بر اساس خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت بود. این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. نمونه‌ای به حجم ۴۰۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. شرکت‌کنندگان به پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی (ASEQ؛ چمرز و همکاران، ۲۰۰۱)، مقیاس خودکنترلی (SCS؛ تانجی و همکاران، ۲۰۰۴) و پرسشنامه دوجین تاریک صفات شخصیتی (DTDD؛ جوناسن و وبستر، ۲۰۱۰) پاسخ دادند. تحلیل داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه انجام گرفت. نتایج نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی و خودکنترلی با تقلب تحصیلی رابطه منفی و معناداری دارند (p<۰/۰۵). همچنین، از میان صفات تاریک شخصیت، جامعه‌ستیزی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده مثبت برای تقلب تحصیلی بود (β=۰/۲۶ ، p<۰/۰۵). بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون، متغیرهای پیش‌بین شامل خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت در مجموع ۲۹.۸ درصد از واریانس بی‌صداقتی تحصیلی دانشجویان را تبیین می‌کنند. این یافته‌ها نشان می‌دهد که ارتقاء خودکارآمدی و خودکنترلی می‌تواند در کاهش گرایش به تقلب تحصیلی مؤثر باشد، در حالی که صفات تاریک شخصیت، به‌ویژه جامعه‌ستیزی، می‌توانند زمینه‌ساز افزایش این رفتار باشند.

واژه‌های کلیدی: *خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی، تقلب تحصیلی، صفات تاریک شخصیت، جامعه‌ستیزی.*

Bita Darvishnejad Shirvani
Master's degree in Educational Psychology, Department of Psychology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.
Behjat Ansari Zangakani *
Assistant Professor, Department of Psychology, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran.
bahjat_ansari@yahoo.com

Abstract
The aim of the present study was to predict academic cheating among students based on academic self-efficacy, self-control, and dark personality traits. This research employed a descriptive-correlational design. The statistical population included students of Islamic Azad University, Urmia Branch, during the 2023–2024 academic year. A sample of 400 individuals was selected through multistage cluster random sampling. Participants completed the Academic Self-Efficacy Questionnaire (ASEQ; Chemers et al., 2001), the Self-Control Scale (SCS; Tangney et al., 2004), and the Dirty Dozen Dark Triad Questionnaire (DTDD; Jonason & Webster, 2010). Data were analyzed using Pearson correlation coefficients and multiple regression analysis**.** The results showed that academic self-efficacy and self-control were negatively and significantly related to academic cheating ($p < .05$). Among the dark personality traits, antisociality was the strongest positive predictor of academic cheating ($\beta = 0.26$, $p < .05$). According to the regression analysis, the predictor variables—academic self-efficacy, self-control, and dark personality traits—together explained 29.8% of the variance in students' academic dishonesty. These findings suggest that enhancing self-efficacy and self-control may effectively reduce the tendency toward academic cheating, whereas dark personality traits, particularly antisociality, may contribute to an increase in such behavior.

Keywords: *Academic Self-Efficacy, Self-Control, Academic Cheating, Dark Personality Traits, Psychopathy.*

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت : خرداد ۱۴۰۴** | **پذیرش: شهریور ۱۴۰۴** | **ویرایش نهایی: اسفند ۱۴۰۴**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

مقدمه

رعایت اصول اخلاقی در همه ابعاد زندگی، یکی از مهمترین راه‌های حفظ و ارتقای سلامت اجتماعی است و نهادهای آموزشی، فرایند نظام‌یافته جامعه‌پذیری افراد را عهده‌دار است (پارواتیار و شث[۱]، ۲۰۲۳). اما در این میان برخی عوامل که باعث می‌شوند نظام‌های آموزشی، خود به عنوان یکی از عوامل زمینه‌ساز مشکلات در جامعه مطرح باشند، که یکی از آن‌ها موارد تقلب تحصیلی[۲] است (نیوگروهو[۳] و همکاران، ۲۰۲۳). تقلب تحصیلی پدیده‌ای فراگیر است که نظام‌های آموزشی از سالیان دور با آن روبرو بوده و بابت آن هزینه‌های زیادی را متحمل شده‌اند و به یک نگرانی بزرگ در دانشگاه‌های سراسر جهان تبدیل شده است (بیلیوا[۴] و همکاران، ۲۰۲۰).

تقلب تحصیلی به‌عنوان یکی از مهمترین نمونه‌های بی‌صداقتی علمی و یک پدیده شایع و نگران‌کننده در بخش آموزشی است (کرو[۵] و همکاران، ۲۰۲۱) و به هر نوع تقلبی که در رابطه با تکالیف تحصیلی که شامل سرقت ادبی دستکاری، فریب، تقلب کردن باشد اطلاق می‌شود (نگیوان و گوتو[۶]، ۲۰۲۴). آنیتها و ساندارام[۷] (۲۰۲۱) گزارش می‌کنند که این پدیده در دانشجویان هند شیوعی حدود ۶۱/۶ دارد.

یکی از عواملی که به نظر می‌رسد در شکل‌گیری تقلب تحصیلی نقش مهمی بازی می‌کند، خودکارآمدی تحصیلی[۸] است (باران و جاناسون[۹]، ۲۰۲۰؛ کلینسیو[۱۰] و همکاران، ۲۰۲۱؛ سبزیان و همکاران، ۱۳۹۸). خودکارآمدی تحصیلی به اطمینان دانش‌آموزان در تسلط بر موضوعات تحصیلی تعریف می‌شود و اگر دانش‌آموزی به موفقیت در دانشگاه مطمئن باشد، احتمال موفقیت او نیز بیشتر است (خان[۱۱]، ۲۰۲۳). در همین راستا تاس و تکایا[۱۲](۲۰۱۰) به این نتیجه رسیدند که هرچه دانشجویان بیشتر احساس کنند که خودکارآمدی پایینی دارند، به همان میزان نیز ممکن است به تقلب بیشتری روی آورند. باران و جاناسون (۲۰۲۰) نیز نشان دادند که انگیزش و خودکارآمدی بر اقدام به تقلب تحصیلی تاثیر معنی‌داری دارد. نتایج پژوهش سبزیان و همکاران (۱۳۹۸) حاکی از آن بود که خودکارآمدی تحصیلی اثر مستقیم و معنی‌داری بر تقلب تحصیلی دارد، این در حالی است که فرید (۱۳۹۵) در پژوهش خود ارتباط معنی‌داری بین خودکارآمدی تحصیلی و رفتار تقلب تحصیلی مشاهده نکرد.

اخیراً بررسی‌ها نشان می‌دهندکه ارتکاب به تقلب تحصیلی تا حدودی با سازه خودکنترلی[۱۳] نیز در ارتباط است (زمانی و همکاران، ۱۳۹۴؛ اصغری، ۱۴۰۲). خودکنترلی می‌تواند به تشویق رفتار درست و جلوگیری از رفتار نادرست کمک کند (یو و همکاران[۱۴]، ۲۰۲۱). به نظر می‌رسد که مهار تکانه‌ها و توانایی مقاومت در برابر وسوسه، تاثیر زیادی بر فرایندهای اخلاقی به‌ویژه تقلب و بی‌صداقتی تحصیلی دارد (لیو[۱۵] و همکاران، ۲۰۲۰). خودکنترلی به فرد کمک می‌کند انگیزه‌های شخصی مورد قبول جامعه را بپذیرد و افکار، عواطف و رفتارهای خود را بهتر به نمایش بگذارد و رفتارهای قابل قبول اجتماعی از خود نشان دهد (حسینی‌آلمان‌آباد و سرداری، ۱۴۰۱). خودکنترلی، به عنوان یک نظریه انحراف عمومی، ممکن است یک مدل تبیینی برای درک و پیش‌بینی تقلب تحصیلی ارائه دهد. سازه‌ی خودکنترلی در تبیین عدم صداقت و تقلب تحصیلی نتایج امیدوارکننده هرچند مبهم به همراه داشته است (عظیمی و همکاران، ۱۳۹۸). به طوری‌که نتایج پژوهش ادنادیتا[۱۶] و همکاران (۲۰۲۰) بر روی دانشجویان اندونزی نشان داد کاهش خودکنترلی بر افزایش میزان تقلب تحصیلی تأثیر معنی‌داری دارد. نتایج پژوهش بلاچینو[۱۷] (۲۰۱۹) در دانشجویان لهستان نیز حاکی از آن بود که بی‌صداقتی تحصیلی و خودکنترلی با تقلب تحصیلی رابطه منفی و مقایسه اجتماعی با سرقت ادبی و جعل رابطه مثبت دارد. همچنین مشخص شد که زنان در عدم صداقت تحصیلی امتیاز کمتری نسبت به مردان داشتند. حسینی آلمان آباد و سرداری (۱۴۰۱) نیز به این نتیجه رسیدند که قضاوت اخلاقی هم

1 . Parvatiyar & Sheth
2 . Academic Cheating
3 . Nugroho
4 . Bylieva
5 . Krou
6 . Nguyen & Goto
7 . Anitha & Sundaram
8 . Academic Self-Efficacy
9 .Baran
10 . Clinciu
11. Khan
12 . Tas & Tekkaya
13 . Self-Control
14 . Yu
15 . Luo
16 . Ednadita
17 . Błachnio

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم با میانجی‌گری خودکنترلی پیش‌بینی‌کننده منفی و معنی‌دار بی‌صداقتی تحصیلی دانشجویان بود.

دوران دانشجویی به‌دلیل تغییرات گسترده، دوره‌ای پراسترس است و دانشجویان در معرض آسیب‌های روانی و اجتماعی قرار دارند (طهرانچی و همکاران، ۱۴۰۰). بررسی صفات شخصیتی در این گروه به‌دلیل این آسیب‌ها اهمیت دارد (کوکاتیورک و بوزداک[1]، ۲۰۲۰). یکی از متغیرهای پیش‌بینی‌کننده تقلب تحصیلی، صفات تاریک شخصیت[2] است (استوس[3] و همکاران، ۲۰۲۱). صفات تاریک شخصیت شامل گروهی از صفات شخصیتی است که به شدت اختلال‌های بالینی نیستند و در واقع حالت خفیف‌تر و به عبارت دقیق‌تر "زیرآستانه بالینی" اختلال محسوب می‌شوند (لجیوبین-گولوب[4] و همکاران، ۲۰۲۰). ویژگی اساسی صفات تاریک شخصیت این است که آنها از لحاظ اجتماعی و بین‌فردی آزاردهنده و ناخوشایند هستند. این صفات با فراوانی بالا می‌توانند در موقعیت‌های روزمره خانوادگی، شغلی و تحصیلی خود را نشان بدهند، با این حال، شدت آنها به حدی نیست که نیازمند توجه بالینی یا روان‌پزشکی باشد (اسچاتکی[5] و همکاران، ۲۰۲۲). این صفات شامل ماکیاولیانیسم[6]، خودشیفتگی[7] و جامعه‌ستیزی[8] و در نهایت سادیسم[9] است (زیتلر[10] و همکاران، ۲۰۲۱). نتایج پژوهشی متناقضی در رابطه با نقش صفات تاریک شخصیت در تقلب تحصیلی گزارش شده است. برای مثال نتایج پژوهش مونوز و گارسیا[11] (۲۰۱۷) نشان داد که ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی پیش‌بینی‌کننده‌های معنی‌داری برای تقلب تحصیلی بودند، در حالی که خودشیفتگی رابطه معنی‌داری با تقلب تحصیلی نداشت. این در حالی است که نتایج پژوهش استوس و همکاران (۲۰۲۱) حاکی از آن بود که ماکیاولیسم و خودشیفتگی به‌طور مثبت با رفتارهای تقلب تحصیلی خود گزارش‌شده مرتبط بودند. ولی جامعه‌ستیزی با رفتارهای تقلب تحصیلی خود گزارش‌شده رابطه معنی‌داری نداشت. ژانگ[12] و همکاران (۲۰۱۹) نیز به این نتیجه رسیدند که فقط جامعه ستیزی قادر به پیش‌بینی تقلب تحصیلی در دانشجویان است. سریجکی[13] و همکاران (۲۰۲۳) به این نتیجه رسیدند که فرهنگ یکپارچه‌نگر به تحصیل، تحت فشار بودن و صفات تاریک شخصیت به‌طور قابل‌توجهی بر نیت دانشجویان برای درگیرشدن در تقلب تحصیلی تأثیر می‌گذارد. پژوهش عمرانی سامیان (۱۴۰۱) نیز حاکی از آن بود که صفات تاریک شخصیت بر تقلب تحصیلی دانشجویان تاثیر مثبت معنی‌داری دارد.

با توجه به شیوع بالای تقلب تحصیلی در میان دانشجویان (آنیتها و ساندارام، ۲۰۲۱)، انجام این پژوهش برای بررسی نقش خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت در ارتکاب به تقلب اهمیت دارد. یافته‌های این پژوهش از منظر نظری به درک بهتر نقش عوامل روان‌شناختی در بی‌صداقتی تحصیلی کمک کرده و خلأ مطالعات هم‌زمان بر این سه متغیر را تا حدی پوشش می‌دهد. از منظر کاربردی نیز، شناسایی این متغیرها می‌تواند زمینه‌ساز مداخلات روان‌درمانی و آموزش‌های پیشگیرانه در سطح فردی و اجتماعی باشد. آموزش و آگاه‌سازی با هدف بهبود خودکارآمدی و خودکنترلی و کاهش گرایش‌های ضداجتماعی، می‌تواند به کاهش تقلب کمک کند. در عین حال، تحقیقات کافی درخصوص ترکیب این سه متغیر صورت نگرفته و یافته‌ها درباره تأثیر صفات تاریک شخصیت نیز متناقض است (مونوز و گارسیا، ۲۰۱۷؛ استوس و همکاران، ۲۰۲۱؛ ژانگ و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین در داخل کشور پژوهش‌های محدودی در این زمینه انجام شده است. بنابراین، شناسایی عوامل مؤثر بر بی‌صداقتی تحصیلی برای برنامه‌ریزی و پیشگیری ضروری است. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت در پیش‌بینی تقلب تحصیلی در دانشجویان انجام شد.

1 . Kocaturk & Bozdag
2 . Dark Personality
3 . Esteves
4 . Ljubin-Golub
5 . Schattke
6 . Machiavellianism
7 . Narcissism
8 . Psychopathy
9 . Sadism
10 . Zettler
11 . Muñoz & Garcia
12 . Zhang
13 . Srirejeki

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

روش

روش پژوهش توصیفی_همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ به تعداد ۱۷۰۲۰ نفر بود. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان، ۳۷۵ نفر محاسبه شد و با در نظر گرفتن احتمال عدم مشارکت، ۴۰۰ پرسشنامه توزیع گردید. نمونه‌گیری به روش تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شد به این ترتیب که ابتدا از چهار دانشکده علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی و پیراپزشکی چهار رشته و از هر رشته یک کلاس به تصادف انتخاب شد (۴*۴*۱*۲۵=۴۰۰) و ملاک‌های ورود به پژوهش شامل موارد زیر بود: ۱- رضایت برای شرکت در مطالعه؛ ۲- دانشجوی رسمی دانشگاه آزاد ارومیه بودن ۳- دامنه سنی ۱۸ تا ۳۵ سال ۴- عدم مصرف داروهای روان‌پزشکی (بر اساس خوداظهاری) ۵- نبودن سابقه محکومیت یا تعلیق دانشگاهی به خاطر تقلب تحصیلی در یک سال گذشته. در مقابل، ملاک‌های خروج شامل انصراف داوطلبانه در حین پژوهش، عدم همکاری مؤثر از طریق ارائه پرسشنامه‌های ناقص یا الگوهای پاسخ‌دهی نامعتبر بود. همچنین، به منظور حصول اطمینان نسبت به مسائل اخلاقی و حقوقی، ملاحظات اخلاقی شامل موارد زیر رعایت گردید: ۱- پیش از شروع مطالعه، شرکت کنندگان از موضوع و روش اجرای پژوهش مطلع شدند، ۲- پژوهشگر متعهد شد تا از اطلاعات خصوصی شرکت کنندگان محافظت کند و از داده‌ها فقط در راستای اهداف پژوهش استفاده کند ۳- پژوهشگر متعهد شد نتایج پژوهش را در صورت تمایل شرکت کنندگان برای آنها تفسیر کند ۴ -در صورت مشاهده‌ی هرگونه ابهام، راهنمایی‌های لازم به شرکت کنندگان ارائه شد، ۵- مشارکت در تحقیق هیچ‌گونه بار مالی برای شرکت کنندگان به دنبال نداشت. درنهایت، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از رگرسیون چندگانه در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ انجام شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه بی صداقتی تحصیلی[1] (ADQ): این پرسشنامه توسط خامسان و امیری (۱۳۹۰) برای مطالعه بی‌صداقتی تحصیلی دانشجویان و دانش آموزان ایرانی در ۱۷ گویه و در دو بخش تقلب در امتحانات و تقلب در تکالیف درسی ساخته شد. نمره گذاری در مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از ۱ تا ۵ نمره گذاری می‌شود. حد پایین و بالای آزمون برای هر فرد به ترتیب از ۱۷ تا ۸۵ است. در پژوهش خامسان و امیری (۱۳۹۰) آلفای کرونباخ برای سوالات پرسشنامه ۰/۷۲ بدست آمد و روایی مقیاس نیز به شیوه تحلیل عامل اکتشافی و با استفاده از روش مؤلفه‌های اصلی ۰/۸۶به دست آمده است. در این پژوهش پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ به دست آمد.

پرسشنامه خودکنترلی تانجی[2] (TSQ): این پرسشنامه توسط تانجی و همکاران (۲۰۰۴) طراحی شد که دارای ۳۶ گویه است. نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت مقیاس لیکرت از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۵ (کاملاً موافقم) انجام می‌شود. حداقل نمره برای فرم بلند (۳۶ سوالی) ۳۶ و حداکثر آن ۱۸۰ است که نمرات بالا نشان دهنده خودکنترلی بالاست و برعکس. در پژوهش تانجی و همکاران (۲۰۰۴)، پایایی بازآزمایی این پرسشنامه با فاصله زمانی دو هفته برابر با ۰/۸۹ و همبستگی آن با آزمون مطلوبیت اجتماعی بین ۰/۵۴ تا ۰/۶۰ گزارش شده است. همچنین، ضریب پایایی این ابزار با استفاده از آلفای کرونباخ نیز ۰/۸۹ اعلام گردیده است. در ایران، آزادمنش و همکاران (۱۳۹۹) نیز پایایی این پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند و ضریب همبستگی آن با پرسشنامه رفتار اخلاقی (۰/۷۸) نیز مؤید روایی ملاکی آن بوده است. در پژوهش حاضر، پایایی این پرسش‌نامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۹ محاسبه شد.

مقیاس خودکارآمدی تحصیلی[3] (SES): مقیاس خودکارآمدی تحصیلی: یک مقیاس ۲۰ ماده‌ای است که توسط ساچیترا و باندرا[4] (۲۰۱۷) ساخته شده و بر روی یک مقیاس پنج درجهای لیکرت از کاملاً مخاالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) درجه بندی می‌شود. دامنه نمره‌ها بین ۲۰ تا ۱۰۰ است. در مطالعه اصلی، نتایج تحلیل عاملی اکتشافی یک ساختار تک عاملی را آشکار کرده است که درمجموع ۶۹/۸ درصد از واریانس کل را تبیین می‌کند. همبستگی بین ماده‌ها ۰/۳۰ تا ۰/۹۰ بوده است. پایایی مقیاس با روش همسانی درونی و با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۹ برآورد شد (ساچیترا و باندرا، ۲۰۱۷). در پژوهش مدیحی و همکاران (۱۴۰۲)، نسخه فارسی این مقیاس مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس، سه عامل مجزا با عنوان‌های "توانایی"، "کار گروهی" و "طراحی درسی" را شناسایی کرده است که به ترتیب، ٪۲۷، ٪۲۲ و ٪۱۹ از واریانس را تبیین کردند و مجموعاً

1. Academic Dishonesty Questionnaire
2 . Tanji's Self-Control Questionnaire
3 . The Academic Self-Efficacy Scale
4 . Sachitra & Bandara

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

٪۶۸ واریانس کل را پوشش دادند. همچنین، تحلیل عاملی تأییدی بر روی داده‌های حاصل از نمونه‌ای دیگر انجام شد که شاخص‌های برازش مناسبی را نشان داد. این شاخص‌ها مؤید روایی سازه ساختار سه‌عاملی ابزار هستند. برای ارزیابی پایایی، از آلفای کرونباخ استفاده شد که برای کل مقیاس برابر با ۰/۶۸ و برای خرده‌مقیاس‌های توانایی، کار گروهی و طراحی درسی به‌ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۴ و ۰/۸۳ به دست آمد. این مقادیر، پایایی مطلوب ابزار را نشان می‌دهند. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد.

پرسشنامه مثلث تاریک شخصیت[1] (SD-3): این پرسشنامه توسط جانسون و وبستر[2](۲۰۱۰) ساخته شده و دارای ۱۲ گویه می‌باشد که از پاسخ دهندگان خواسته می‌شود تا میزان تناسب گویه‌ها با وضعیت خود را در مقیاس ۷ درجه‌ای (کاملاً مخالفم=۱ تا کاملاً موافقم۷) درجه بندی کنند. برای ارزیابی روایی ملاکی، ضرایب همبستگی زیرمقیاس‌ها با مقیاس‌های معتبر مرتبط مانند مقیاس ماکیاولیسم کریستی و گیس (r=۰/۸۱)، پرسشنامه خودشیفتگی NPI (r=۰/۷۶) و مقیاس صفات ضداجتماعی (r=۰/۶۹) معنادار گزارش شده است که نشان‌دهنده روایی همگرای مطلوب است. ضریب پایایی بازآزمایی با فاصله‌ی زمانی ۲ هفته‌ای، برای کل پرسشنامه ۰/۸۹ و برای زیرمقیاس‌های ماکیاولیسم، خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۷ و ۰/۷۶ گزارش شده است (جانسون و وبستر، ۲۰۱۰). ویژگی روان‌سنجی این مقیاس در ایران توسط یوسفی و پیری (۱۳۹۵) مورد بررسی قرار گرفته است. همبستگی بین پرسشنامه مثلث تاریک شخصیت با مقیـــاس جامعه‌ستیزی نسخه کوتاه پرسشنامه شخصیتی چندوجهی مینه‌سوتا و همچنین پرسشنامه ماکیاولیسم- ۵ به ترتیب ۰/۴۲ و ۰/۵۵ به دست آمده است. برای ارزیابی پایایی، ضرایب بازآزمایی با فاصله دو هفته برای کل پرسشنامه ۰.۷۶ و ضریب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۷۲ و ۰/۶۸ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی و قابلیت اعتماد قابل قبول ابزار در نمونه ایرانی است. در پژوهش حاضر، میزان پایایی درونی (آلفای کرونباخ) برای هر یک از خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه مثلث تاریک شخصیت به شرح زیر به دست آمد: خودشیفتگی ۰/۷۶، ماکیاولیسم ۰/۷۳ و جامعه‌ستیزی ۰/۶۷. این ضرایب بیانگر همسانی درونی و قابلیت اعتماد قابل قبول ابزار در نمونه‌ی مورد مطالعه است.

یافته ها

براساس ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان، ۲۵۱ نفر (۶۲/۸ درصد) از افراد نمونه زن و ۱۴۹ نفر (۳۷/۲ درصد) مرد بودند. از نظر تحصیلات ۳۲۵ نفر کارشناسی (۸۱/۱ درصد)، و ۴۹ کارشناسی ارشد (۱۲/۲ درصد) و ۲۶ نفر دانشجویان دکتری (۶/۵ درصد) بودند. همچنین، میانگین و انحراف معیار سنی برای کل شرکت کنندگان نیز برابر با ۲۱/۹۳±۴/۱۶ بود. در جدول ۱ نتایج آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرها به همراه آماره های توصیفی آمده است.

جدول۱: مشخصه های آماری متغیرها و ماتریس همبستگی پیرسون برای متغیرها

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
خودکارآمدی	۱					
خودکنترلی	۰/۴۱۶**	۱				
ماکیاولیسم	-۰/۲۷۱**	-۰/۱۸۱**	۱			
خودشیفتگی	-۰/۱۸۱**	-۰/۱۹۶**	۰/۵۲۸**	۱		
جامعه ستیزی	-۰/۲۵۱**	-۰/۲۹۳**	۰/۴۵۴**	۰/۶۸۲**	۱	
بی‌صداقتی تحصیلی	-۰/۲۱۸**	-۰/۲۹۳**	۰/۲۴۷**	۰/۳۳۲**	۰/۳۷۲**	۱
میانگین	۵۱/۰۲	۳۰/۴۴	۷/۶۴	۶/۳۶	۷/۲۱	۳۴/۴۲
انحراف استاندارد	۲۲/۳۶	۱۷/۹۲	۳/۸۴	۲/۶۹	۲/۷۹	۱۲/۹۴
کجی	۰/۰۷	۰/۶۷	۱/۲۴	۰/۵۱	۰/۳۰	۰/۵۹
کشیدگی	-۱/۲۱	-۱/۲۷	۱/۹۸	-۰/۶۸	-۱/۲۸	۰/۰۳

1. .Dark Triad Personality Test
2 . Jonason & Webster

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

مطابق نتایج جدول ۱ مقادیر کجی و کشیدگی تمامی متغیرها در دامنه ۱+ تا ۱- بدست آمد و نرمال بودن شکل توزیع متغیرها تایید شد. نتایج آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۱ نشان داد بین بی‌صداقتی تحصیلی با خودکارآمدی و خودکنترلی رابطه منفی معنادار وجود دارد (P<۰/۰۱)؛ همچنین بین بی‌صداقتی تحصیلی با ماکیاولیسم، خودشیفتگی و جامعه ستیزی رابطه مثبت معنادار وجود دارد (P<۰/۰۱). دامنه همبستگی بین بی‌صداقتی تحصیلی و متغیرهای پیش‌بین از حداقل ۰/۲۱۸ برای بعد خودکارآمدی تا حداکثر ۰/۳۷۲ برای بعد جامعه‌ستیزی بود. جهت رابطه خودکارآمدی و خودکنترلی با بی‌صداقتی تحصیلی منفی بود، یعنی هر چه خودکارآمدی و خودکنترلی افزایش می‌یافت، بی‌صداقتی تحصیلی کاهش می‌یافت. اما جهت رابطه ماکیاولیسم، خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی با بی‌صداقتی تحصیلی مثبت بود؛ یعنی با افزایش این ابعاد صفات تاریک، بی‌صداقتی تحصیلی نیز افزایش می‌یافت.

در ادامه از آزمون رگرسیون خطی چندگانه استفاده شد. در ابتدا دو مفروضه استقلال باقیمانده‌ها و هم‌خطی چندگانه بررسی شد که مقدار آزمون دوربین واتسون به منظور بررسی استقلال باقیمانده‌ها برابر با ۱/۸۴ بود که در دامنه ۱/۵ تا ۲/۵ بود که نشان از برقرار بودن پیش‌فرض استقلال باقیمانده‌ها داشت. همچنین مقادیر شاخص عامل تورم واریانس (VIF) که نشان‌دهنده میزان هم‌خطی چندگانه است برای تمامی متغیرهای پیش‌بین کمتر از مقدار ۵ بود که نشان داد مشکل هم‌خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین وجود نداشت. جدول ۳ نتایج تحلیل رگرسیون همزمان را برای پیش‌بینی بی‌صداقتی تحصیلی را از طریق خودکارآمدی تحصیلی نشان می دهد.

جدول ۳. خلاصه مدل رگرسیونی به منظور پیش‌بینی بی‌صداقتی تحصیلی

متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	R	R2 تعدیل شده	F
بی‌صداقتی تحصیلی	توانایی کار گروهی طراحی درسی خودکنترلی ماکیاولیسم خودشیفتگی جامعه‌ستیزی	۰/۴۵۰	۰/۱۸۸	۱۴/۲۲۱

مطابق یافته‌های جدول ۳ آماره F از آزمون تحلیل واریانس برابر با ۱۴/۲۲۱ بود که سطح معنی‌داری متناظر با آن کمتر از معیار ۰/۰۰۱ بود (p<۰/۰۰۱) و بر این اساس متغیرهای پیش‌بین توانستند به طور معنی‌داری متغیر ملاک بی‌صداقتی تحصیلی را پیش‌بینی کنند. ضریب تعیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۱۸۸ بود که نشان داد متغیرهای پیش‌بین توانستند ۱۹ درصد از واریانس بی‌صداقتی تحصیلی را پیش‌بینی کنند که نشان از قدرت تبیین متوسط و البته قابل قبول مدل رگرسیونی داشت. نتایج آزمون رگرسیون خطی چندگانه در جدول ۴ آمده است. روش تخمین ضرایب و ورود متغیرها به مدل، روش همزمان (Enter) بود.

جدول ۴. آزمون رگرسیون چندگانه با هدف پیش‌بینی بی‌صداقتی تحصیلی بر اساس خودکارآمدی تحصیلی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت

متغیرهای پیش‌بین	B	Beta	t	P
مقدار ثابت	۲۹/۰۴۹	-	۱۰/۶۳۹	۰/۰۰۱
توانایی	-۰/۲۱۲	-۰/۱۵۸	-۲/۰۰۹	۰/۰۴۵
کار گروهی	-۰/۰۲۶	-۰/۰۱۴	-۰/۱۹۰	۰/۸۵۰
طراحی درسی	-۰/۳۳۳	-۰/۱۸۴	-۲/۱۶۹	۰/۰۳۱
خودکنترلی	-۰/۱۲۸	-۰/۱۷۷	-۳/۳۹۰	۰/۰۰۱
ماکیاولیسم	۰/۱۵۴	۰/۰۴۶	۰/۸۳۳	۰/۴۰۵
خودشیفتگی	۰/۵۷۹	۰/۱۲۱	۱/۸۳۳	۰/۰۶۸
جامعه‌ستیزی	۰/۹۳۵	۰/۲۰۱	۳/۱۲۰	۰/۰۰۲

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

آزمون‌های رگرسیون خطی چندگانه (جدول ۳) نشان داد که در سطح اطمینان کمتر از ۹۵ درصد معنی‌داری بین سه بعد خودکارآمدی تحصیلی شامل طراحی درسی و خودکنترلی با بی‌صداقتی تحصیلی مشاهده شد (p<۰/۰۵). همچنین، بین جامعه‌ستیزی از صفات تاریک شخصیت و بی‌صداقتی تحصیلی نیز رابطه معنی‌داری وجود داشت (p<۰/۰۵). همچنین بین جامعه‌ستیزی از ابعاد صفات تاریک شخصیت و بی‌صداقتی تحصیلی نیز رابطه معنی‌داری مشاهده شد (p<۰/۰۵). اما کار گروهی از خودکارآمدی تحصیلی و ماکیاولیسم و خودشیفتگی از صفات تاریک شخصیت با بیصداقتی تحصیلی رابطه معنی دار نشان ندادند (p>۰/۰۵). ضرایب رگرسیونی استانداردشده نشان داد قوی‌ترین رابطه با بی‌صداقتی تحصیلی به ترتیب مربوط به بعد جامعه‌ستیزی (β=۰/۲۰۱)، بعد طراحی درسی (β=-۰/۱۸۴)، بعد خودکنترلی (β=-۰/۱۷۷) و بعد توانایی (β=-۰/۱۵۸) بود. طبق معادله رگرسیون به دست آمده، به ازای یک واحد استاندارد که به متغیر جامعه‌ستیزی اضافه می‌شود، به میزان ۰/۹۳۵ به میزان گرایش به خودکشی اضافه می‌شود و به ازای یک واحد استاندارد که بر متغیرهای توانایی، طراحی درسی و خودکنترلی اضافه می‌شود، به ترتیب به میزان ۰/۲۱۲، ۰/۳۳۳ و ۰/۱۲۸ از بی‌صداقتی تحصیلی کاسته می‌شود. معادله رگرسیون برای پیش‌بینی بی‌صداقتی تحصیلی به شرح زیر است:

بی‌صداقتی تحصیلی = ۲۹/۰۴۹+ ۰/۹۳۵(X6) + ۰/۵۷۹ (X5) - ۰/۱۵۴ (X4) +-۰/۱۲۸- ۰/۳۳۳ (X3) +-۰/۲۱۲ (X2) -(X1)

توانایی=X1

طراحی درسی=X2

خودکنترلی=X3

ماکیاولیسم=X4

خودشیفتگی=X5

جامعه‌ستیزی=X6

طبق معادله رگرسیون به دست آمده، به ازای افزایش یک واحد استاندارد در متغیرهای جامعه‌ستیزی، خودشیفتگی و ماکیاولیسم به ترتیب ۰/۹۳۵، ۰/۵۷۹ و ۰/۱۵۴ به بی‌صداقتی تحصیلی افزوده می‌شود؛ و به ازای افزایش یک واحد استاندارد در متغیرهای خودکنترلی، طراحی درسی و توانایی به ترتیب ۰/۱۲۸، ۰/۳۳۳ و ۰/۲۱۲ از بی‌صداقتی تحصیلی کاسته می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی تقلب تحصیلی براساس خودکارآمدی تحصیلی و خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت در دانشجویان دانشگاه آزاد ارومیه انجام شد. یافته اول نشان داد خودکارآمدی توانایی پیش‌بینی تقلب تحصیلی در دانشجویان را دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های سبزیان و همکاران (۱۳۹۸)، عظیمی و همکاران (۱۳۹۸)، باران و جاناسون (۲۰۲۰)، بلاچینو (۲۰۱۹) همسو ولی با نتایج فرید (۱۳۹۵) ناهمسو بود. برای مثال سبزیان و همکاران (۱۳۹۸) به این نتیجه رسیدند که اخلاق تحصیلی بر تقلب تحصیلی اثر مستقیم و با میانجی‌گری خودکارآمدی اثر غیرمستقیم دارد. عظیمی و همکاران (۱۳۹۸) نیز نشان دادند خودپنداشت تحصیلی با کاهش تقلب تحصیلی همراه است. باران و جاناسون (۲۰۲۰) نیز به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی اثر غیرمستقیم بر تقلب تحصیلی از طریق جهت گیری تسلط-هدف داشت. این در حالی است که نتایج پژوهش فرید (۱۳۹۵) نشان داد بین خودکارآمدی تحصیلی و رفتار تقلب تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

در تبیین دقیق‌تر نتایج، می‌توان گفت باورهای خودکارآمدی به‌مثابه یک سازه‌ی شناختی-انگیزشی، نقش بنیادین در تنظیم هیجان‌ها، افکار، انگیزش و رفتار ایفا می‌کنند. زمانی که دانشجویان احساس می‌کنند از توانایی کافی برای انجام تکالیف تحصیلی برخوردارند و این باور را در قالب انتظار موفقیت پایدار در ذهن خود نهادینه کرده‌اند، احتمال کمتری دارد که تقلب را به‌عنوان راهکاری لازم یا سودمند ارزیابی کنند (بلاچینو، ۲۰۱۹). خودکارآمدی بالا، آنان را به تلاش پیوسته، غلبه بر موانع و تکیه بر قابلیت‌های شخصی سوق می‌دهد و به‌صورت غیرمستقیم با تقویت احساس مسئولیت‌پذیری، از بروز رفتارهای غیراخلاقی همچون تقلب پیشگیری می‌کند. در مقابل، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که دانشجویان با خودکارآمدی پایین، اغلب دچار تردید نسبت به توانایی‌های خود هستند، تلاش کمتری برای دستیابی به موفقیت تحصیلی می‌کنند و این کاهش انگیزش می‌تواند آنان را به سمت راهبردهای ناسالم مانند تقلب سوق دهد تا از این طریق نمرات خود را بهبود بخشند. جالب آن‌که حتی برخی دانشجویان با خودکارآمدی پایین اما عملکرد تحصیلی مطلوب نیز ممکن است برای حفظ دستاوردهای پیشین و جلوگیری از افت نمرات، به

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

رفتارهای غیرمجاز متوسل شوند (فرید، ۱۳۹۵). بنابراین، خودکارآمدی نه‌تنها پیش‌بینی‌کننده‌ی میزان تلاش و کیفیت عملکرد دانشجویان است، بلکه عاملی بازدارنده در برابر رفتارهای غیراخلاقی و مکانیزمی مؤثر برای حفظ سلامت تحصیلی به شمار می‌رود.

یافته دیگر پژوهش نشان داد خودکنترلی توانایی پیش‌بینی تقلب تحصیلی در دانشجویان را دارد. این یافته با نتایج حاصل از پژوهش‌های حسینی آلمان آباد و سرداری (۱۴۰۱)، زمانی و همکاران (۱۳۹۴)، اصغری (۱۴۰۲)، بلاچینو (۲۰۱۹)، لیو و همکاران (۲۰۲۰) همسو بود. برای مثال حسینی آلمان‌آباد و سرداری (۱۴۰۱) نشان دادند قضاوت اخلاقی هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم با میانجی‌گری خودکنترلی پیش‌بینی‌کننده منفی و معنی‌دار بی‌صداقتی تحصیلی دانش‌آموزان است. نتایج پژوهش زمانی و همکاران (۱۳۹۴) نیز حاکی از آن بودکه رابطه مستقیم و معنی‌داری بین عزت نفس و خودکنترلی با تقلب تحصیلی وجود دارد. در پژوهشی دیگراصغری (۱۴۰۲) نیز به این نتیجه رسیدند که خودکنترلی با میانجی‌گری اضطراب، واریانس گرایش به تقلب در امتحان را تبیین می‌کند. نتایج پژوهش بلاچینو (۲۰۱۹) نیز حاکی از آن بود که صداقت تحصیلی و خودکنترلی با تقلب تحصیلی رابطه منفی و بی‌صداقتی تحصیلی با سرقت ادبی و جعل رابطه مثبت دارد. ادنادیتا و همکاران (۲۰۲۰)رنیز به این نتیجه رسیدند که کاهش خودکنترلی بر افزایش احتمال تقلب تحصیلی تأثیر می‌گذارد. لیو و همکاران (۲۰۲۰) نیز نشان دادند که مهار تکانه‌ها و توانایی مقاومت در برابر وسوسه، تاثیر زیادی بر فرایندهای اخلاقی به‌ویژه تقلب و بی‌صداقتی تحصیلی دارد.

در تبیین این یافته می‌توان عنوان کرد که افراد با خودکنترلی پایین گرایش به تکانشی بودن، حساس بودن و خطرپذیری و درگیری در فعالیت‌های غیرقانونی دارند؛ چرا که این عامل، خشنودی فوری را برای افراد به ارمغان می‌آورد و علاوه بر آن افراد قادر به کنترل هیجانات و مدیریت آن نباشند. همچنین باعث می‌شود که این افراد شرایط خودتنظیمی ضعیف را حفظ کرده و قادر نباشند خود را بر اساس استانداردهای اجتماعی کنترل کنند و در نهایت همکاری سازندهای در جامعه نخواهند داشت و این ضعف مدیریت، گرایش به تقلب را افزایش می‌دهد (حسینی آلمان‌آباد و سرداری، ۱۴۰۱). از سوی دیگر ناتوانی در خودکنترلی منجر به این مسئله می‌شود که دانشجویان دچار تعارض شوند و قادر به مهار رفتارهای‌شان در برابر هیجانات ناشی از تعارضات نمی‌باشند و با این احساس که نمی‌توانند هیجانات‌شان را کنترل کنند، همواره با ناامیدی، افسردگی و بی‌علاقگی به مقابله با موقعیت‌های تعارض‌آمیز پرداخته و این دور باطل موجب افزایش فشار روانی می‌شوند. در نتیجه‌ی این هیجانات، فرد دچار احساس منفی از خود می‌شود، در فعالیت‌های درسی با تنش‌روبه‌رو می‌شود و باوری کاذب از توانایی‌هایش پیدا می‌کند و این روند باعث افزایش احتمال به تقلب تحصیلی می‌شود (لیو و همکاران، ۲۰۲۰).

همچنین یافته‌ها نشان داد صفات تاریک شخصیت توانایی پیش‌بینی تقلب تحصیلی در دانشجویان را دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های فرید (۱۳۹۵)، بلاچینو (۲۰۱۹)، و استوار با مبانی نظری بندورا (۱۹۹۷) همسو بود. در تبیین توانایی پیش‌بینی تقلب تحصیلی بر اساس خودشیفتگی می‌توان گفت افراد با ویژگی خودشیفتگی برای رسیدن به اهداف خود به هر تلاشی دست می زنند، به این معنا که که این افراد از تقلب به عنوان ابزاری برای دست‌یابی به جاه‌طلبی‌های خود در محیط‌های رقابتی از جمله محیط‌های آموزشی استفاده می‌کنند. در واقع خودشیفته‌ها دیدگاه زیادی نسبت به توانایی خود دارند و از دیگران انتظار دارند این را تصدیق کنند، اغلب زمانی که در دریافت توجه و پاداشهایی که احساس می‌کنند سزاوارشان هستند ناامید می‌شوند. این ترکیبی از ناامیدی و اعتقاد به اینکه قوانین مرسوم در مورد آنها صدق نمی کند، تمایل به دستکاری دیگران بدون احساس گناه برای اعمالشان، می تواند آنها را وادار کند که در انجام هر کاری که برای رسیدن به خواسته های‌شان لازم است احساس توجیه کنند (برتل و همکاران، ۲۰۱۷). ابعاد مختلف خودشیفتگی می‌توانند فریبکاری علمی را پیش‌بینی کنند. خودشیفته‌ها آرزوی قدرت دارند که این را با انگیزه پیشرفت بالا نشان می‌دهند و آرزو دارند که شغل‌های با نفوذ و با اعتبار داشته باشند (استویس و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، خودشیفته‌ها تمایل دارند که در رفتارهای غیر اخلاقی مانند فریبکاری علمی شرکت کنند. لذا آنها در تعقیب قدرت، ممکن است مایل به انجام رفتارهای غیراخلاقی از جمله تقلب تحصیلی باشند (برونل و همکاران، ۲۰۱۱).

همچنین در تبیین توانایی پیش‌بینی تقلب تحصیلی بر اساس جامعه‌ستیزی که این گروه بیشتر دیگران را فریب می‌دهند و رفتارهایی از قبیل نقض قانون، هنجارشکنی، وارد کردن آسیب جسمی به دیگران و دیگرکشی دارند. از سویی آن‌چنان که در مطالعات عنوان شده است، یکی از مشخصه رفتارهای غیراخلاقی و تقلب، عدم تنظیم هیجان و یا سرکوب هیجانات منفی است (اسچاتکی و همکاران، ۲۰۲۲). این بدتنظیمی هیجان در این افراد به صورت گرایش به فریب کاری و تقلب جلوه می‌کند. در کل به‌نظر می‌رسد، رشد اخلاق و تعهد اخلاقی در افراد جامعه ستیز با کاستی‌هایی مواجه بوده و اخلاق مورد قبول این گروه منفعت‌طلبانه و در راستای اهداف شخصی است. این یافته پژ.هش حاضر که ویژگی جامعه ستیزی بیشترین رابطه را با تقلب داشت با گرایش به نقض قوانین حاکم و سنت‌شکنی مشخص می‌شود (برتل و همکاران، ۲۰۱۷). نتایج پژوهش‌ها نیز حاکی‌از آن است که این صفت با تقلب و بی‌صداقتی در دانشجویان همراه است. از این‌رو ممکن است این افراد از تقلب و رفتارهای غیرقانونی (که مغایر با ملاک رفتار اخلاقی می‌باشد) در جهت منفعت شخصی بهره ببرند (برونل و همکاران، ۲۰۱۱).

در تبیین توانایی پیش‌بینی تقلب تحصیلی بر اساس ماکیاولیسم، با ویژگی‌هایی چون تمایل به دستکاری دیگران و بی‌توجهی به اخلاق برای رسیدن به اهداف شخصی، یکی از عوامل مهم پیش‌بینی‌کننده تقلب تحصیلی است. این ویژگی نه‌تنها به‌طور مستقیم، بلکه از طریق کاهش

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

مشارکت اخلاقی نیز بر تقلب تأثیر می‌گذارد (لجیوبین-گولوب و همکاران، ۲۰۲۰). افراد ماکیاولیستی معمولاً فاقد راهبردهای کنترل مؤثر تکانه‌اند و در تصمیم‌گیری‌ها بیشتر منافع شخصی را بر اصول اخلاقی و اجتماعی ترجیح می‌دهند (کوکاتیورک و بوزداک، ۲۰۲۰). چنین افرادی مستعد رفتارهایی مانند تقلب، دروغ، سوءاستفاده، و نقض قوانین هستند، به‌ویژه در محیط‌هایی که این رفتارها از سوی همسالان پذیرفته می‌شود. بنابراین، بین ماکیاولیسم و تقلب تحصیلی رابطه‌ای مثبت و معنادار وجود دارد.

در کل می‌توان گفت این پژوهش نشان داد که خودکارآمدی و خودکنترلی نقش مهمی در پیش‌بینی تقلب تحصیلی دارند. دانشجویانی که خودکارآمدی بالایی دارند، به توانایی خود برای موفقیت باور دارند و کمتر به تقلب روی می‌آورند. از طرف دیگر، دانشجویانی با خودکنترلی پایین، تمایل بیشتری به تقلب دارند زیرا احساس می‌کنند که نمی‌توانند بر رفتار خود کنترل داشته باشند. علاوه بر خودکارآمدی و خودکنترلی، صفات تاریک شخصیت نیز نقش مهمی در پیش‌بینی تقلب تحصیلی دارند. صفات مانند خودشیفتگی، جامعه‌ستیزی و ماکیاولیسم با افزایش احتمال تقلب مرتبط هستند. دانشجویانی که این صفات را دارند، معمولاً به دنبال کسب قدرت و موفقیت شخصی هستند و برای رسیدن به اهداف خود ممکن است به تقلب متوسل شوند. نتایج این پژوهش با مطالعات قبلی همسو بود و نشان داد که عوامل روان‌شناختی مانند خودکارآمدی، خودکنترلی و صفات تاریک شخصیت، نقش مهمی در رفتارهای تحصیلی دانشجویان، از جمله تقلب، دارند. با درک بهتر این عوامل، می‌توان راهکارهای موثر برای کاهش تقلب تحصیلی در محیط‌های آموزشی ارائه کرد.

مطالعه حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود که باید در تفسیر نتایج به دقت مدنظر قرار گیرند. نخست آنکه طراحی مقطعی پژوهش، امکان استنتاج روابط علی میان متغیرها را محدود ساخته و باعث می‌شود نتوان قطعیت درباره جهت‌گیری تأثیرات ارائه داد. دوم، استفاده از پرسشنامه‌های خودگزارشی، ممکن است در معرض سوگیری پاسخ‌دهی (مانند پاسخ‌های اجتماعی پسندانه) و یا عدم دقت در گزارش‌های فردی باشد که کیفیت داده‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. سوم، جامعه آماری محدود به دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه بود؛ بنابراین تعمیم نتایج به سایر دانشگاه‌ها و گروه‌های جمعیتی محدود است. چهارم، در تحلیل داده‌ها تفکیک جنسیتی انجام نشد که احتمالاً تفاوت‌های معنادار و نقش میانجیگری یا تعدیل‌گری جنسیت را در رابطه بین متغیرها نادیده گرفته است. پنجم، برخی متغیرهای زمینه‌ای و مداخله‌گر مهم، مانند وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده، سطح تحصیلات والدین و عوامل فرهنگی-اجتماعی که می‌توانند بر رفتار تقلب و خودکارآمدی اثرگذار باشند، در مطالعه کنترل نشدند. بر این اساس، توصیه می‌شود در پژوهش‌های آینده از طراحی‌های طولی استفاده شود تا بتوان روند تغییرات و روابط علی را بهتر رصد کرد، همچنین بهره‌گیری از روش‌های ترکیبی شامل مصاحبه‌های کیفی و مشاهدات می‌تواند عمق و غنای داده‌ها را افزایش دهد. همچنین، انتخاب نمونه‌هایی متنوع‌تر از دانشگاه‌ها و رشته‌های مختلف، بهبود تعمیم‌پذیری نتایج را ممکن می‌سازد. انجام تحلیل‌های تفکیکی بر اساس جنسیت و سایر متغیرهای جمعیتی، و کنترل متغیرهای مداخله‌گر بالقوه در مدل‌های آماری، به اعتبار یافته‌ها و درک دقیق‌تر مکانیزم‌های اثرگذاری کمک خواهد کرد. این اقدامات می‌توانند چشم‌اندازی جامع‌تر و کاربردی‌تر برای پژوهش‌های آینده در زمینه پیش‌بینی تقلب تحصیلی و عوامل مرتبط فراهم آورند.

منابع

آزادمنش، م.، ابوالمعالی‌الحسینی، خ.، و محمدی، ا. (۱۳۹۹). بررسی روایی و پایایی نسخه فارسی پرسش‌نامه خودکنترلی در بین دانشجویان. فصلنامه روان‌سنجی، ۸ (۳۲)، ۱۰۷-۱۲۳. https://jpsy.riau.ac.ir/article_1772

اصغری، آ. (۱۴۰۲). تدوین مدل علی گرایش به تقلب در امتحان بر اساس باورهای غیرمنطقی و خودکنترلی با میانجی‌گری اضطراب. *پژوهش های روان شناسی اجتماعی*. ۵۱(۱۳). ۳۳-۴۶. https://doi.org/10.22034/spr.2024.405289.1844

حسینی آلمان آباد، ی؛ سرداری، ب. (۱۴۰۱). رابطه بین قضاوت اخلاقی و بی‌صداقتی تحصیلی با نقش میانجی خودکنترلی در دانش‌آموزان .*مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۱۴(۱).۱۸۵-۲۰۳. jsli.2022.6747/۱۰.۲۲۰۹۹

خامسان، ا؛ امیری، م. (۱۳۹۰). بررسی تقلب تحصیلی در میان دانشجویان دختر و پسر. اخلاق در علوم و فناوری. ۱(۳)، ۵۳-۶۱. https://www.sid.ir/paper/122791/fa

زمانی، م ؛ آهی، ق؛ روانجو، ف. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین عزت نفس و خودکنترلی با تقلب تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند،*دومین کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم رفتاری و اجتماعی،تهران*، https://civilica.com/doc/490263

سبزیان، س؛ قدیم پور، ع؛ میردریکوند، ف. (۱۳۹۸). ارائه مدل علی درگیری تحصیلی و اخلاق تحصیلی با تقلب تحصیلی: نقش میانجی گری خودکارآمدی تحصیلی. *مجله روانشناسی مدرسه*. ۴(۵۸). ۱۳۱-۱۵۵. https://www.sid.ir/paper/216820/fa

طهرانچی، ع؛ سلیمانی، س؛ کارشکی، ح. (۱۴۰۰). اعتباریابی و ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی مقیاس نگرش‌های ناکارآمد (بیست و چهار سوالی) در دانشجویان ایرانی. *رویش روان شناسی*. ۱۰(۸). ۴۵-۵۶. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.2383353.1400.10.8.11.5

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]

عظیمی، ک؛ شهنی ییلاق، م؛ امینی، م. (۱۳۹۸). دروغ پردازی های امروز، اقدامات غیراخلاقی فردا: یک مدل علّی ارتباط بین منبع کنترل و بی‌صداقتی تحصیلی با نقش میانجی‌گری خودپنداشت تحصیلی در دانشجویان پرستاری. مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور *فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی*. ۴(۱۰).۳۰۶-۳۱۹. https://doi.org/10.22118/edc.2019.99564

عمرانی سامیان، ر. (۱۴۰۱).تاثیر صفات تاریک شخصیت و اخلاق تحصیلی بر تقلب تحصیلی دانش آموزان متوسطه دوم ناحیه ۲ شهر اردبیل،*نهمین کنفرانس بین المللی دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران*،تهران،https://civilica.com/doc/1637646

فرید، ا. (۱۳۹۵). نقش عوامل انگیزشی جهت‌گیری‌های هدفی شخصی، خودکارآمدی تحصیلی وفشارتحصیلی در تقلب تحصیلی دانشجویان داروسازی. *دوماهنامه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*. ۱۳۹۵ ; ۹ (۶) :۴۱۴-۴۲۳.http://edcbmj.ir/article-1-1001-fa.html

یوسفی، ر.، و پیری، ف. (۱۳۹۵). ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه دوجین کثیف. *مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۲۲ (۱)، ۶۷-۷۶.http://ijpcp.iums.ac.ir/article-1-2574-fa.html

Anitha, P., & Sundaram, S. (2021). Prevalence, types and reasons for academic dishonesty among college students. *Journal of Studies in Social Sciences and Humanities*, 7(1), 1-14. https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6

Baran, L., & Jonason, P. K. (2020). Academic dishonesty among university students: The roles of the psychopathy, motivation, and self-efficacy. *Plos one*, 15(8), e0238141. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238141

Błachnio, A. (2019). Don't cheat, be happy. Self-control, self-beliefs, and satisfaction with life in academic honesty: A cross-sectional study in Poland. *Scandinavian Journal of Psychology*, 60(3), 261-266.https://doi.org/10.1111/sjop.12534

Bylieva, D., Lobatyuk, V., Tolpygin, S., & Rubtsova, A. (2020, April). Academic dishonesty prevention in e-learning university system. In *World Conference on Information Systems and Technologies* (pp. 225-234). Cham: Springer International Publishing.10.1007/978-3-030-45697-9_22

Clinciu, A. I., Cazan, A. M., & Ives, B. (2021). Academic dishonesty and academic adjustment among the students at university level: An exploratory study. *Sage Open*, 11(2), 215. 10.1177/21582440211021839

Ednadita, G., Octavia, S., Khairunnisa, F. S., Rodhiyah, I., & Hendraputra, D. (2020). Effects of Self-Control on Cheating Among Indonesian College Students. *Indonesian Psychological Research*, 2(2), 87-95.https://doi.org/10.29080/ipr.v2i2.246

Esteves, G. G. L., Oliveira, L. S., de Andrade, J. M., & Menezes, M. P. (2021). Dark triad predicts academic cheating. *Personality and Individual Differences*, 171, 110513. https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110513

Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: a concise measure of the dark triad. *Psychological assessment*, 22(2), 420.https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0019265

Khan, M. (2023). Academic self-efficacy, coping, and academic performance in college. *International Journal of undergraduate research and creative activities*, 5(1), 3.https://doi.org/10.7710/2168-0620.1006

Kocaturk, M., & Bozdag, F. (2020). Xenophobia among University Students: Its Relationship with Five Factor Model and Dark Triad Personality Traits. *International Journal of Educational Methodology*, 6(3), 545-554.

Krou, M. R., Fong, C. J., & Hoff, M. A. (2021). Achievement motivation and academic dishonesty: A meta-analytic investigation. *Educational Psychology Review*, 33, 427-458.https://doi.org/10.1007/s10648-020-09557-7

Ljubin-Golub, T., Petričevid, E., & Sokid, K. (2020). Predicting academic cheating with triarchic psychopathy and cheating attitudes. *Journal of academic ethics*, 18(4), 377-393.https://doi.org/10.1007/s10805-019-09338-0

Luo, Y., Zhang, H., & Chen, G. (2020). The impact of family environment on academic burnout of middle school students: The moderating role of self-control. *Children and Youth Services Review*, 119, 105482.https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105482

Muñoz, M. E., & Garcia, I. (2017). Dark triad and attitudes toward academic cheating. *Journal of Scientific Psychology*, 46-51

Nguyen, H. M., & Goto, D. (2024). Unmasking academic cheating behavior in the artificial intelligence era: Evidence from Vietnamese undergraduates. *Education and Information Technologies*, 1-27.https://doi.org/10.1016/j.ijme.2022.100713

Nugroho, B. S., Anggreni, M. A., Afnanda, M., Arta, D. N. C., & Tannady, H. (2023). The Role of Academic Fraud as an Intervening Variable in Relationship of Determinant Factors Student Ethical Attitude. *Journal on Education*, 5(3), 9584-9593.https://doi.org/10.31004/joe.v5i3.1832

Parvatiyar, A., & Sheth, J. N. (2023). Confronting the deep problem of consumption: why individual responsibility for mindful consumption matters. *Journal of Consumer Affairs*, *57*(2), 785-820.https://doi.org/10.1111/joca.12534

Sachitra, V., & Bandara, U. (2017). Measuring the academic self-efficacy of undergraduates: The role of gender and academic year experience. *International Journal of Educational and Pedagogical Sciences*, 11(11), 2608-2613.

Schattke, K., & Marion-Jetten, A. S. (2022). Distinguishing the explicit power motives: Relations with dark personality traits, work behavior, and leadership styles. *Zeitschrift für Psychologie*, 230(4), 290. https://doi.org/10.1027/2151-2604/a000481

Tas, Y., & Tekkaya, C. (2010). Personal and contextual factors associated with students' cheating in science. The Journal of Experimental Education, 78(4), 440-463. https://doi.org/10.1080/00220970903548046

Yu, H., Glanzer, P. L., & Johnson, B. R. (2021). Examining the relationship between student attitude and academic cheating. *Ethics & Behavior*, 31(7), 475-487. https://doi.org/10.1080/10508422.2020.1817746

Zettler, I., Moshagen, M., & Hilbig, B. E. (2021). Stability and change: The dark factor personality shapes dark traits. Social Psychological and Personality Science, 12(6), 974-983. https://doi.org/10.1177/1948550620953288

Zhang, J., Paulhus, D. L., & Ziegler, M. (2019). Personality predictors of scholastic cheating in a Chinese sample. *Educational Psychology*, 39(5), 572-590.https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1502414

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-10-31]